

Âm Nhạc Trong Mùa Đại Dịch COVID 19.

Bùi Bích Hà

Một người bạn có hôm điện thư hỏi tôi:

- Chị có thấy chúng ta thật quá may mắn sinh ra và lớn lên trong một khung lịch sử có quá nhiều biến động, được là chứng nhân của nhiều biến cố hy hữu?

Tôi không thể đồng ý hơn với anh. Đã có lúc thấp thoáng trong tôi điều gì rất gần với suy nghĩ người bạn vừa tâm tình: phải coi là một đặc ân cho những ai bản thân trải qua kinh nghiệm lịch sử bằng hơi thở và nhịp đập của trái tim mình cùng với mọi người đứng vào thời điểm diễn biến những kinh nghiệm ấy.

Năm tôi 7 tuổi, cái gọi là cuộc Cách Mạng Mùa Thu do Việt Minh cướp được thời cơ, đã bắt ngờ nổ ra giữa thành phố Huế yên ả, hiền lành của tôi trong một đêm hoa đăng cực kỳ huy hoàng và lộng lẫy, ngỡ như chỉ có thể xảy ra trong giấc mơ thần thoại xa xôi nào. Thành phố thường đi ngủ sớm lênh láng ánh sáng đủ mọi thứ đèn, cờ xí tung bay dưới mọi hiên nhà, trên các cột điện, trên các bao lơn. Loa phóng thanh mở hết cỡ, phát đi những hành khúc sôi nổi khí thế tự cường. Hè phố rầm rập tiếng chân người, không ai không ra đường và cả giòng sông thăm thẳm đêm bỗng vang lừng nhã nhạc. Tôi thấy tôi nhỏ xíu, rụt rè, ngỡ ngác, nắm áo chị Nụ. Cả hai lẫn vào giòng người trôi đi như suối chảy.

Đêm vui chỉ có bấy nhiêu, là một màn kịch, ngắn ngủi và không thật. Khi đèn sân khấu vụt tắt, ngày lên với mặt trời soi tỏ mặt người, thành phố chỉ còn mờ hôi và bụi bặm. Huế của tôi tiếp tục trăn mình trong những tấm áo dài và vai của các mẹ, các chị, sớm chiều làm than chạy chợ, vun vén cho những cảnh nhà đạm bạc. Những gì còn lại trong tâm trí tôi cho đến ngày nay không phải là những thứ trang trí cái sân khấu phù phiếm đêm huyền diệu ấy mà là sức sống cuộn cuộn như thác đổ tràn bờ của một dân tộc triền miên mang hận ngoại xâm được một lần bộc lộ, khát vọng độc lập và tự do được một lần tháo cũi sổ lồng, hiển linh thành sự thật. Ký ức khắc ghi kỷ niệm hiếm hoi chỉ xảy ra một lần trong đời ấy bây giờ mỗi lần nhớ lại sau gần một thế kỷ tháng năm cùng thời gian rơi rụng, tôi vẫn thấy chói lòa trong thần trí cái đuôi tóe lửa của một ngôi sao chói tung những bụi lân tinh quét bầu trời đêm thăm thẳm như một đêm gở.

Mười một năm sau biến cố 30/4/1975, tôi và mẹ già cùng ba con định cư ở Hoa Kỳ, chưa một lần nào nhìn thấy nước Mỹ như trong thời đại dịch Covid 19 hiện nay. Một nước Mỹ không có đêm khi tôi tới phi trường Ontario, CA, lúc 2 giờ sáng. Sân bay như giữa ban ngày, hành khách, nhân viên, công nhân, ký giả báo chí, hoạt động tấp nập trong một bối cảnh huyền ảo. Mãi sau này tôi mới biết người Mỹ làm việc liên tục theo kim đồng hồ chia làm ba ca nên không ai buồn ngủ cả! Về tới nhà anh tôi, tiệm Pizza Hut giao tận nơi những hộp bánh nóng hổi, cao ngều nghện cỡ nửa thước tây, nhiều loại toppings hương vị khác nhau và chúng tôi nói chuyện rôm rả cho tới gần sáng rồi đi ngủ lúc 5 giờ, chân trời đằng đông mây đã thấp thoáng ửng hồng. Chỉ vài ngày, vài tuần thôi, tôi thấy mình cũng bắt đầu lẫn lộn cùng dòng sống quay cuồng ấy: đi ngủ lúc 1 giờ sáng, đồng hồ báo thức sẽ đổ chuông lúc 5 giờ. Đúng 6 giờ có mặt tại công ty để lên ca; 2:30 xế chiều tan sở, nếu không làm giờ phụ trội, 3 giờ về tới nhà, hồi hã lo bữa ăn chiều với vật liệu đã bỏ sẵn ra khỏi tủ lạnh từ sáng sớm, trước khi leo lên xe ra đi. Mọi thứ phải xong chậm nhất lúc 4:15 để còn ngả lưng xuống sofa, chợp mắt lấy lại sức 15 phút (người Mỹ gọi là take a power nap) vì đúng 5 giờ chiều đã phải có mặt ở văn phòng bảo hiểm, làm thêm việc của người filing clerk để kiếm thêm lợi tức mới đủ trả tiền thuê phòng. 8 giờ tối, xong ở đây lại chạy tấp về nhà, hồi hã con cái, ăn uống qua loa, dọn dẹp, tắm tấp, phải hoàn tất lúc 10 giờ để ngồi vào bàn vừa viết bài hay dịch bài cho trang Phụ Nữ một tờ báo địa phương vừa phụ giáo cho con. Một giờ sáng, kim đồng hồ lại bắt đầu chu kỳ mới cho ngày hôm sau.

Trong nhà thì thế, ngoài nhà thì công viên, bãi biển, quán rượu, tiệm ăn, khu mua sắm, phòng tập thể dục, hí viện, sông bãi, phố phường, hè đường, đâu đâu cũng “ngựa xe như nước, áo quần như nen,” người đi như trẩy hội. Vậy mà bỗng dưng, gần giữa tháng 2/2020, tất cả những hoạt cảnh vốn là sức sống Mỹ, văn hóa Mỹ, tâm hồn Mỹ, thói quen Mỹ, nhu cầu Mỹ như nói trên, đồng loạt biến dạng y như mặt đất vừa bị rửa sạch bởi một cơn hồng thủy khô kỳ lạ. Mà không chỉ Mỹ, cả thế giới bị bủa vây, bị tấn công nhanh như chớp bằng siêu vi Covid 19 phát xuất từ thành phố Vũ Hán, Trung Hoa lục địa đỏ, nơi được nghe nói là có một cơ sở nuôi cấy loại siêu vi này cho mục đích một trận chiến sinh học phục vụ tham vọng bá quyền của cộng sản Tàu. Thật hư thế nào, thời gian sẽ trả lời. Ngay lúc này, khối nhân loại tử tế phải lập tức ngăn chặn sự lây lan và sức công phá ghê gớm của siêu vi Covid 19 đánh thẳng vào thành trì quan trọng nhất trong cơ thể con người là buồng phổi. Nó mai phục trên các mặt phẳng trong khoảng cách một thước sau khi nó bắn ra theo nước dãi khi nói

hay theo cơn ho của người bị nhiễm với khả năng truyền bệnh trong vòng vài giờ, lâu nhất là mười ba hay mười bốn tiếng. Nó vào mắt, vào mũi, vào miệng, bò xuống thanh quản, vào các cuống phổi và nang phổi, sinh sôi nảy nở, đắp thành hào lũy làm phổi xơ cứng, không thể hấp thụ dưỡng khí. Theo bác sĩ Trinh Trang Yarett, bệnh viện NY Presbyterian, những bệnh nhân không may “mất vì bệnh này, nếu không được tiêm morphine, sẽ cảm giác như đang chết ngạt khi phổi không còn cung cấp oxy cho cơ thể được nữa. Đó là cái chết đau đớn và cô độc nhất.” Để ngăn chặn, để chống lại, để tránh họa, mọi người được khuyến cáo rửa tay thật kỹ, càng nhiều càng tốt, không sờ tay lên mặt, dụi mắt, đụng tay vào mũi hay miệng. Tôi đã thử nhưng vô phương một khi những cử chỉ trở nên nguy hiểm ấy vốn là phản xạ tự nhiên của con người mọi lúc, mọi nơi với chính thân thể mình.

Khí hậu chung mọi người đang thở nặng trĩu lo âu và bất lực trên cả 50 tiểu bang nước Mỹ, một hình thức lây nhiễm không kém đe dọa khác. Tin tức hàng ngày cho biết đã thấy đó đây xảy ra khuynh hướng tự tử với tỷ lệ bất thường tuy chưa thể xác nhận việc này có ít nhiều liên quan đến Covid 19 hay không? Các trường hợp bạo lực gia đình gia tăng tới 50% do ảnh hưởng lệnh không được ra ngoài khiến mọi người cảm giác bị đè nén nên dễ bùng vỡ, ảnh hưởng tiêu cực trên các bà nội trợ và trẻ con. Dịch tấn công bất cứ ai có sơ hở và sơ hở lại dễ dàng xảy ra nên không ai khỏi ngờ vực chính mình và người thân yêu xung quanh. Trong cái lưới nhện lung bùng, bế tắc ấy, mỗi người tùy tâm thế có được, tìm lối thoát cho riêng mình và tâm tình kinh nghiệm trên các mạng xã hội. Sự đồng cảm đòi hỏi một tiếng nói chung và tiếng nói chung có khả năng làm tan chảy băng giá trong trái tim, trong tận cùng lòng người, ai cũng thấm, ai cũng hiểu, là âm nhạc. Từ cái thời cổ lỗ xa xưa, những sử gia chuyên nghiệp đầu tiên viết sử trên đá, trên gỗ, trên tre rồi trên giấy, các sử gia bắt đầu thời Covid 19 viết sử bằng âm thanh và lưu giữ hình ảnh trên các dụng cụ kỹ thuật tân tiến. Phong trào “nhạc nhái” (parody) hay nhạc tự biên tự diễn nở rộ. Người nhạc sĩ của thời đại dịch hát lên những cảnh ngộ cù ờ ra nước mắt, cố vui trước mọi bất ưng chờ đợi chỉ cách họ một sai tay, bảo nhau nuôi hy vọng, bảo nhau rồi mọi việc sẽ qua nhưng họ cũng hát lên những nỗi đau xé ruột, sự uất ức trong thân phận người chẳng khác gì một con quay trên bàn cờ định mệnh không ai biết rõ sẽ đi về đâu? Bên cạnh các dàn nhạc trẻ xanh tươi mầm nụ, làm sống lại phần nào phong thái và âm điệu một thời thái bình êm đềm như mơ với The Beatles hay Bee Gees, các nhà sáng tác ngẫu hứng solo ở tuổi trung niên như Chris Mann, già dặn hơn, đã thực hiện những audio clips thu hút nhiều triệu người nghe/xem kỷ lục, từ trên 701,035 đến 3,774, 844 và hơn nữa 4,560,722 views (như với Hello!
<https://www.youtube.com/watch?v=M5azNpTwVk8>) chỉ trong vòng mười ngày hay thậm chí một tuần lễ sau lần phát thứ nhất.

Hãy nghe và nhìn Chris Man hát nhái My Corona với hai mắt thất thần, (<https://www.youtube.com/watch?v=ojrtwXqgc6g>) mũi dí vào cửa kính đóng kín khiến mặt anh biến dạng, thều thào cất tiếng Hello! trong thinh không tuyệt đối vắng lặng, ghê rợn như tiếng vọng từ địa cầu không còn ai... Do you hear me? Có ai nghe tôi không? Chàng thêm những ngày tự do của California thoải mái đi ra ăn cái hamburger, ngây ngất một ly Margarita, chàng nhớ một vòng ôm ấm áp hơn cả ngàn lần Facetime, bây giờ không đi đâu nữa, chàng cúi kính hỏi mình sao phải bận tâm mặc quần? Clip mới nhất của chàng, Thank U

Front Line, cảm ơn tất cả những ai ở tuyến đầu cuộc chiến chống dịch, ca ngợi sự hy sinh quên mình của họ và kêu gọi lòng biết ơn, một tình cảm dễ bị bỏ qua trong cuộc sống sẵn sàng mọi thứ của nước Mỹ khiến nhiều người hồn nhiên nghĩ chúng từ trời rơi xuống! Không lạ (tuy hơi buồn) khi thấy những nội dung “phải đạo” kiểu này không có số views lớn, chắc tại: “Biết rồi, khổ lắm, nói mãi...” Ấy là “nói mãi” mà hình như có bao giờ đủ đâu?

Bên cạnh phong trào nhạc pha trò ồ ạt giúp mọi người có chút khuây khỏa, đại nhạc sĩ trung hồ cầm nổi tiếng thế giới Yo Yo Ma thành lập mạng #songsof comfort với gợi ý mời gọi quần chúng tham gia tạo những khoảng khắc thiên và thư giãn hầu giúp tâm an tịnh giữa mùa đại dịch. Ai cũng có thể dùng hashtag #songsof comfort để vào mạng post những cống hiến của mình để trao tặng mọi người chút tình dành cho nhau trong cơn hoạn nạn. Thông thường, những khi trà dư tửu hậu giữa bạn bè hay những khi đối bóng mình trên vách tường quạnh hiu, người ta thích nghe nhạc có lời, nhắc một kỷ niệm cũ, một người tình xưa, một sân ga, một bến cảng, một dòng sông, một ngày mưa hay nắng... Những lúc như lúc này, tôi bỗng nhiên nhận ra nhạc không lời dường như là tiếng nói chung nhất của loài người, đến từ thiên nhiên, từ vũ trụ, với tất cả vẻ đẹp của đất

trời bao dung và rộng rãi. Là tiếng gió trong vòm cây, là tiếng mây xô dịch trên bầu trời, là tiếng biển rì rào với sóng, là tiếng của hư vô nghe được trong thinh lặng, là tiếng của đêm sâu với bao điều thầm kín...

Một buổi tối, tôi đang tự dọn bữa cho mình, chợt nghe văng lên trong căn nhà nhỏ tiếng vĩ cầm óng ả, mượt mà, âm thanh như những sợi tơ trời vuốt lên những đầu giây thần kinh của tôi khiến tôi sửng ra, tê dại. Nhìn vào TV, tôi thấy một thanh niên trẻ, đang đứng dưới bao lơn một tòa nhà vắng vẻ, thả hồn theo cây mã vĩ lướt trên mấy dây vĩ cầm. Bầu trời phía trên anh hừng hừng sáng, tôi không biết đêm đang mùa trăng hay không gian phản chiếu đèn đường? Những cành hoa đào nở ngang dọc sau lưng anh không làm cho đêm bớt lạnh lẽo dưới sương đêm. Anh đứng đấy, đầu nghiêng xuống vai, một mình, mãi miết kéo đàn. Tôi đến gần TV hơn, nhận ra tòa nhà là một viện dưỡng lão khá cũ kỹ. Tôi hiểu lý do đưa anh đến đây và anh rất có lý khi từng ô cửa kính trên cao bắt đầu chuyển động. Có cụ còn khỏe, nâng hẳn cửa kính lên để âm thanh tràn ngập. Có cụ nhăn nẻi ngồi như cái bóng sau cửa kính, lắng nghe. Tuy họ cách nhau cả một khoảng không, như với cả tôi lúc đó, tất cả hồn xác chúng tôi thực sự được nối kết, thực sự được chạm vào nhau, thậm chí tan vào nhau trong thanh âm của những dây đàn.

Mai kia khi hết dịch, những câu chuyện buồn vui về dịch sẽ còn ghi dấu dài lâu trong sử sách nước Mỹ.